

A MAGYAR KULTÚRA ünnepén

2017. január 19. 18.00

emlékezzünk – Dunaharasztin az országos
ünnepségek előtt -

a 200 éve született Arany Jánosra

Ki volt ő? Szerb Antal azt írja róla:

„Ha az Ezeregyéjszaka dzsinnjei egy nap felkapnák Magyarországot, és elvinnék távolabbi egekbe, úgyhogy a helyén nem maradna semmi más, csak Arany János tizenkét kötete, ezekből a mágikus könyvekből maradék nélkül ki lehetne olvasni a magyarság iedoszát. Minden szál hozzá vezetett, és minden szál tőle vezet, a magyar szellemi életnek ő a sugárzási pontja. Vörösmarty, Petőfi és Ady költészetében van valami csodaszerű – Arany Jánost matematikailag le lehetne vezetni az előzményekből és a magyar adottságokból. Ha van értelme szellemi jelenségekkel kapcsolatban gyökerekről, szerves fejlődésről beszélni, Arany Jánosról lehet ezt mondani.”

Arany János 1817. március 2-án született Nagyszalontán. Egyszerű, vidéki életet élő szerény ember, akinek egy óriási szenvedélye volt: az irodalom. Kedvence a népművészet, nagy lelkesedéssel kutatta a régi századok költészetének nyelvi titkait. Már kétgyermekes édesapa, amikor 1847-ben aranydíjat nyert a Kisfaludy Társaságnál a *Toldival*. De nemcsak díjakat, ismertséget, elismerést ért el az elbeszélő költeménnyel, de elnyerte Petőfi barátságát is. Arany János nyelvi zsenialitása, tündéri realizmusa ebben a munkájában éri el csúcspontját. Az egész költemény stílusa, nyelvi összetettsége emeli magasan minden más, hasonló műfajú alkotás fölé. Olyan nagy volt a sikere, hogy a megjelenése után egy évvel, 1848 tavaszán megjelentette a folytatást is, a *Toldi estéjét*.

Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc leverése után nehezen talált magára, a kétségbeesés, - keserűség Petőfi elvesztése miatt, akit élete végéig gyászolt –, adta inkább kezébe a tollat. Ekkor Nagykőrösön tanított, igen kiváló tanári testületben. Olyan költemények többek között, mint a *Bolond Istók*, a *Családi kör*, a *walesi bárdok*, a *Szondi két apródja* mutatták meg Arany János belső erejét és ellenállását a Bach-korszak terrorjával szemben. Hangja már egyre jobban távolodott a szorosán vett

népiestől, és ebben a mértékben tágult világa is. Mert mindenkinél érzékenyebb volt, melankolikus, örökké nyugtalan, gyötrődő lelkű.

A hatvanas évek elején Pestre hívták az Akadémia főtitkári állására. Nagy tisztelet övezte a nemzet óriását: Madách Imre például épp hozzá vitte el véleményezésre az Ember tragédiája kéziratát, s a nagy mentor hatására változtatta meg a mű végét, arra ahogyan ma is ismerjük: „Az ember célja e küzdés maga...Mondottam ember: küzdj és bízva bízzál!”.

A következő évtizedek az *Őszikéket*, és a nagy balladákat, mint a *Buda halála*, *Hídavatás*, végül a *Toldi szerelmét* adták; már az érett, és mégis csodálatosan modern költőt mutatták be. A balladai homályt, rövidséget, pszichológiai hatásként alkalmazta Arany János, és ez a virtuózitása: megdöbbentő következményeket sejtetett - olykor démoni villódzással -, a maximálisra fokozva a feszültséget.

Nyelvészetileg a végső tökély utolérhetetlen gazdagsága költészetének a lényege: páratlan szókinccsel rendelkezett. Mert „barázda helyébe szántván sorokat”, úgy megművelte a magyar nyelvet, mint földművelő a földjét. Arany János megvalósította mindazokat a költői lehetőségeket, amelyek a magyar nyelvben adva vannak. 1882. október 22-én, Budapesten tüdőgyulladásban hunyt el, az egész nemzet gyászolta.

A bicentenárium alkalmával 2017-t az országgyűlés és a Magyar Tudományos Akadémia **Arany János Emlékévnék** nyilvánította. Az MTA létrehozta az Arany János Emlékbizottságot. Az Arany János Emlékbizottság e-mail címe: bicentenarium@gmail.com, székhelye az MTA Bölcsészettudományi Kutatóintézetének Irodalomtudományi Intézete (1118 Ménesi út 11-13.).

Az Emlékév hivatalosan 2017. március 2-án kezdődik Nagyszalontán, amelyet több helyszínen, egész évben ünnepek követnek. A tudományos programokat országos és határon túli középiskolai szavalóversenyek és más kulturális események kísérik.

Mi is kapcsolódjunk be az ünneplésbe itt
könyvtárunkban a Magyar Kultúra Napján
Dunaharasztn!